

Uit de vereniging:

- Blz. 2 Energietransitie met behoud van kwaliteit van natuur en landschap
Blz. 6 Jaarprogramma Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal – MHVS
Blz. 7 Schenking

Overige artikelen:

- Blz. 7 Wij verlieten ons vaderland
Blz. 9 Kroniek van Swalmen, januari, februari en maart
Blz. 11 Uit de oude doos
Blz. 12 Flora en Fauna: De Vlier
Blz. 14 Op zoek naar de Romeinse weg
Blz. 15 Gerichtsprotocollen Beesel-Belfeld (2)
Blz. 16 Het eenzame huis op de Horsterberg in Belfeld
Blz. 18 Vondst van een Romeinse swastika-fibula
Blz. 20 De Swalmbode, weekblad voor Swalmen, Boukoul en Asselt
Blz. 20 Haaj vol

Foto's aangeleverd door:

- Hans Simons blz. 9, 10, 12, 13
Archief HVMS blz. 11
Wiel Luys blz. 14, 18, 19
Leo Verhart blz. 14
Wim van Diepen blz. 16, 17
Annelies Hermans blz. 20

Uit de verenigingen:

Energietransitie met behoud van kwaliteit van natuur en landschap

Hans Heijnen, oud-directeur Natuur- en Milieufederatie Limburg

In januari 2020 organiseerde de dorpsraad Swalmen met de MHVS een tweetal bijeenkomsten over Duurzame Energie. Op de eerste bijeenkomst mocht ik als oud-directeur van de Natuur- en Milieufederatie Limburg de aftrap geven waarin ik met name ben ingegaan op de ruimtelijke consequenties van de verduurzaming van ons energiegebruik. Deze kunnen enorm zijn. Zo leggen zonnewelden en windturbines ter vervanging van fossiele energie een zeer groot beslag op de ruimte en hebben ze een negatief effect op natuur en landschap. Alle CO₂-arme energievormen, dus ook kernenergie moeten daarom in beeld blijven om het terugdringen van broeikasgassen effectief te kunnen aanpakken.

Broeikasgassen

Onze huidige moderne maatschappij gebruikt heel veel energie die voor een groot deel afkomstig is van zogenaamde fossiele brandstoffen zoals olie, gas, steenkool en bruinkool.

Het probleem is dat bij de verbranding hiervan CO₂ (kooldioxide) vrij komt. Dit gas is niet giftig, integendeel het is de belangrijkste voedingsstof van het leven op aarde. Via fotosynthese zetten planten CO₂ om in voedingsstoffen die wij vervolgens weer kunnen consumeren. Glastuinders weten allang dat CO₂ goed is voor plantengroei. Al een jaar of veertig blazen ze extra CO₂ in de kas en verhogen daarmee hun opbrengst met 15 tot 20 procent.

Klimaatverandering door versterkt broeikaseffect

CO₂ is echter niet alleen een voedingsstof voor planten maar heeft ook broeikaseigenschappen. Dat zit namelijk zo.

Het broeikaseffect is het gevolg van opsluiten van hitte in de atmosfeer. De hitte wordt opgesloten door broeikasgassen; met name kooldiofioxide (CO₂) en de damp van water (H₂O). Deze gassen vormen rondom onze

planeet een soort 'deken'. Zonder deze deken zou er geen leven op aarde mogelijk zijn. Het beschermt ons onder andere tegen de kou van het heelal. Zonder de broeikasgassen zou het ongeveer -18°C zijn, nu is het gemiddeld 15 graden op aarde. Op Venus zijn er te veel broeikasgassen, daardoor is er ook geen leven mogelijk.

Zoals gezegd voegen wij kooldioxide aan de atmosfeer toe wanneer wij iets verbranden waar koolstof in zit. En dat zit bijna overal in. Het verbrandingsproces voegt niet alleen CO₂ toe aan de atmosfeer, maar produceert ook hitte, die voor een gedeelte niet uit de atmosfeer kan, omdat zewordt tegengehouden door de deken van broeikasgassen.

Precies het omgekeerde van het proces van verbranding is fotosynthese (foto = licht; synthese = aanmaak). Dit betekent dat planten en algen zonlicht gebruiken als energiebron om water en kooldiofioxide om te zetten in koolhydraten en zuurstof. Het water nemen planten met hun wortels op uit de bodem. De kooldiofioxide en zuurstof worden via huidmondjes in het blad met de lucht uitgewisseld. En de koolhydraten worden als bouwstenen voor de plant gebruikt. Wordt de plant vervolgens gegeten door mensen of dieren, dan komt bij de verbranding met zuurstof van de plantendelen de opgeslagen energie weer vrij, wordt de kooldiofioxide weer uitgedemd en is de kringloop rond.

Hoe meer planten en bomen er zijn, hoe meer kooldiofioxide in de natuur zit opgesloten en hoe minder er in de atmosfeer zit. Door de verwarming van je huis, de produktie van electriciteit en het rijden met auto's wordt de deken van broeikasgassen steeds dikker. Hierdoor kan er minder warmte naar het heelal ontsnappen en neemt de opwarming van de aarde dus toe.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen het natuurlijk broeikaseffect en het versterkt broeikaseffect. Zoals hierboven beschreven zijn er gassen in de atmosfeer die er voor zorgen dat warmte op aarde vastgehouden wordt. Dit effect, het natuurlijk broeikaseffect, is vernoemd naar de kassen die tuinders gebruiken voor het verbouwen van groente, bloemen en planten. De gassen in de atmosfeer

hebben dezelfde werking als de glazen of plastic overkapping op broeikassen; namelijk de warmte tegenhouden en zo de temperatuur in de broeikas op laten lopen.

Het versterkte broeikaseffect wordt in tegenstelling tot het natuurlijk broeikaseffect door de mens veroorzaakt. Dit doet de mens door verschillende gasen uit te stoten, die meer warmte op de aarde vasthouden. De grootste oorzaak daarvan is de industriële revolutie. Door het gebruik van fossiele brandstoffen is de hoeveelheid kooldioxide in de atmosfeer sterk toegenomen. Daarnaast vermindert de mens de natuurlijke mogelijkheden om kooldioxide op te sluiten in de natuur; door het kappen van bossen komt de CO₂ vrij die door de natuur was opgeslagen.

In 2018 bedroeg de totale CO₂ uitstoot over de hele wereld 37 gigaton. Om gevoel voor verhoudingen te krijgen heb ik onderstaan tabelletje opgenomen.

China:	10 gigaton
USA :	5 gigaton
Europa:	3,5 gigaton
Overige landen	18,5 gigaton

Binnen Europa nog enkele voorbeelden voor de beeldvorming:

Duitsland :	0,9 gigaton	
Nederland:	0,14 gigaton	
Limburg :	0,012 gigaton	
Roermond:	0,000723500	gigaton oftewel 723.000 ton

Hieruit blijkt dat China, USA en Europa de helft van de mondiale uitstoot voor hun rekening nemen. Door de grote uitstoot is de concentratie van CO₂ in de atmosfeer navenant toegenomen. Honderd jaar geleden bedroeg deze 280 dpm (deeltjes per miljoen), nu bedraagt deze al 410 dpm.

Als gevolg van deze CO₂-toename is de afgelopen 100 jaar de gemiddelde temperatuur op aarde 0,6 graad Celsius gestegen. Dat lijkt weinig maar zelfs een kleine stijging van de gemiddelde temperatuur wereldwijd kan al problemen geven voor mensen, dieren en planten. Bovendien is een veel grotere toename in temperatuur voorspeld voor deze eeuw.

Wat kunnen/moeten we doen?

De CO₂-concentratie in de atmosfeer moet uiteindelijk niet meer verder toenemen. Dat is een heel

moeilijke opgave. Zowel op wereld-, Europese- en landelijke schaal worden maatregelen voorgesteld om deze opgave toch te klaren. De maatregelen komen neer op energiebesparen door onder andere te isoleren, minder te vliegen en te recyclen, maar ook om de energie anders (zonder CO₂-uitstoot) op te wekken. En aangezien klimaatverandering (versterkt broeikaseffect) al gaande is, moeten we ons nu al aanpassen aan de gevolgen hiervan, zoals hogere afvoeren in de Maas maar ook langere perioden van droogte. Dit kunnen we onder andere doen door de Maas meer ruimte te geven om regenwater in de winter langer vast te houden.

Energietransitie

Energie anders opwekken is een belangrijk onderdeel in het terugdringen van de CO₂-uitstoot. De Natuur- en Milieufederatie Limburg (NMF Limburg) heeft de afgelopen jaren hier een visie op ontwikkeld, die ik volledig onderschrijf. Deze komt er op neer dat eerst fors wordt ingezet op besparing van energieverbruik in Limburg. Het resterend energiedeel, groot ca. 95 PetaJoule (PJ) (PetaJoules is maat voor energie. Met één PJ kunnen ca. 90.000 huishoudens het hele jaar van elektriciteit worden voorzien) moet vervolgens zonder CO₂-uitstoot worden opgewekt.

Gewenste duurzame energiemix

NMF Limburg heeft op basis van het onderzoek naar de potentie van hernieuwbare energiebronnen in Limburg een indicatie van de gewenste energiemix opgesteld. Daarbij is rekening gehouden met belemmerende factoren, met name op het vlak van ruimtelijke ordening. In onderstaande tabel is voor elke energiebron de jaarlijkse opbrengst en het totale ruimtebeslag opgenomen. De hier geschetste energiemix is indicatief omdat er nog veel onzekerheid is over de beschikbaarheid en toepasbaarheid van met name bronnen als restwarmte en biomassa.

Door verschillende hernieuwbare energiebronnen te combineren kan Limburg in 2050 duurzaam voorzien in de energievraag van 94,2 PJ. Vanwege de relatief beperkte ecologische en landschappelijke impact van energieopwekking uit duurzame biomassa, bodem-, aard- en restwarmte gaat de voorkeur uit naar het toepassen van deze energiebronnen. Toch zal het grootste deel van de benodigde opbrengst worden gegenereerd met zonnepanelen. Zonnevelden nemen net als windmolens veel

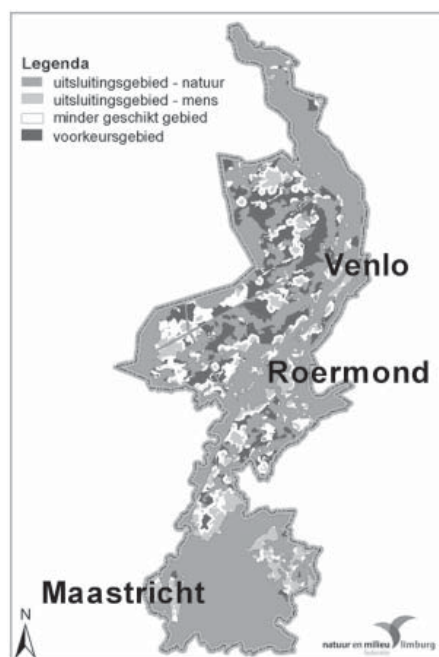
	Opbrengst (PJ)	Ruimtebeslag (ha) hoeveelheid ruimte die in gebruik wordt genomen	Waarvan dubbel ruimtegebruik (ha)
Zon (PV, zonnepanelen)	39,5	6.388	1.565
Restwarmte	26,6	-	-
Warmte-Koude opslag (Gesloten systeem)	10,2	-	-
Warmte-Koude opslag (Open Systeem)	7,7	-	-
Geothermie	5,9	-	-
Zon (th, thermisch)	4,7	374	374
Wind	1,7	778*	778*
Biomassa	1,3	54.298	54.298
Waterkracht	0,2	-	-
Totaal-potentie	97,8	-	-
Energievraag in 2050	94,2	-	-
Sluitpost	3,6	-	-

*Ruimtelijke impact van windenergie is gebaseerd op het oppervlak van de potentiegebieden. Hierin is het indirecte ruimtegebruik dat veroorzaakt wordt door de bufferzones nog niet opgenomen.

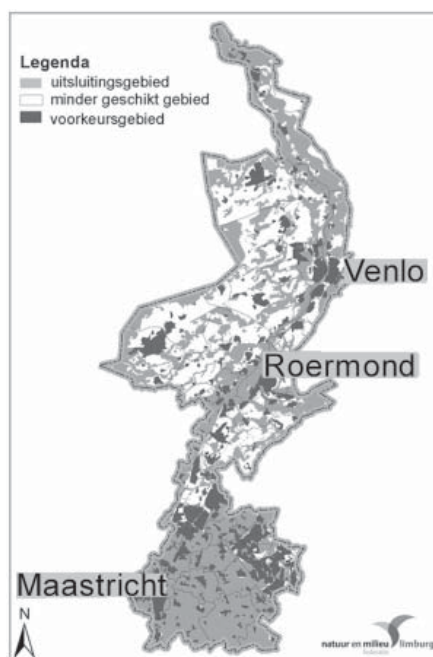
ruimte in en staan in het buitengebied op gespannen voet met natuur en landschap. Om de effecten van het ruimtelijk beslag te beperken heeft dubbel ruimtegebruik de voorkeur. Bijvoorbeeld door parkeerterreinen te overdekken met zonnepanelen, een plan dat momenteel wordt uitgewerkt door de Natuur- en Milieufederatie Limburg en enkele partners.

Wind- en zonnevisie

Daarnaast heeft NMF Limburg een Wind- en Zonnevisie opgesteld met duidelijke voorkeurs- en uitsluitingsgebieden voor de plaatsing van windturbines en zonnenvelden. De kaarten horend bij deze visies zijn hierna in dit artikel opgenomen.

Windvisie Limburg, 2016 (met actualisatie 2018)

Zonnevisie Limburg 2018

Meer informatie over de energiemix, de Windvisie en de Zonnevisie kunt u vinden op de website van de NMF Limburg (www.nmf-limburg.nl).

Enkele kanttekeningen

In bovenstaande berekening is uitgegaan van een afnemende energievraag in de komende drie decennia. Het is goed denkbaar dat de energiebehoefte in 2050 niet kleiner maar juist groter is dan nu, bijvoorbeeld door een groeiende economie, het massaal gebruik van datacentra en de onvoorziene heropstart van de

Clauscentrale in Maasbracht. Deze gasgestookte centrale zal onder meer ingezet worden om de Belgen, die enkele kerncentrales (Tihange en Doel) willen stilleggen, van stroom te voorzien. Resultaat is dat er

in één klap drie miljoen ton CO₂ extra wordt uitgestoten. Kerncentrales stoten namelijk geen CO₂ uit, maar hebben wel zoals bekend andere nadelen. Om die drie miljoen ton te compenseren zou je ca. 30 Wells Meer (Gemeente Bergen) projecten (= Wells Meer Energielandgoed is in ontwikkeling. Het gaat om 210 ha zonnepanelen met 6 windturbines. Vooral nog is dit het grootste hernieuwbare energieproject in de provincie Limburg) moeten realiseren met een totaal oppervlakte van ruim 6000 ha. In bovenstaande afbeelding zijn de Clauscentrale en het Wells Meer Energielandgoed op dezelfde schaal getekend.

In dat geval is een energiemix, die uitsluitend is samengesteld uit duurzame bronnen, waarschijnlijk niet toereikend. Nieuwe technologieën met een hogere opbrengst kunnen de stijgende energiebehoefte mogelijk opvangen, maar feit blijft dat er fysieke grenzen zijn aan het ruimtegebruik in onze provincie. Om die reden zou de import van zonne- en windenergie uit het buitenland niet op voorhand moeten worden uitgesloten.

Kernenergie

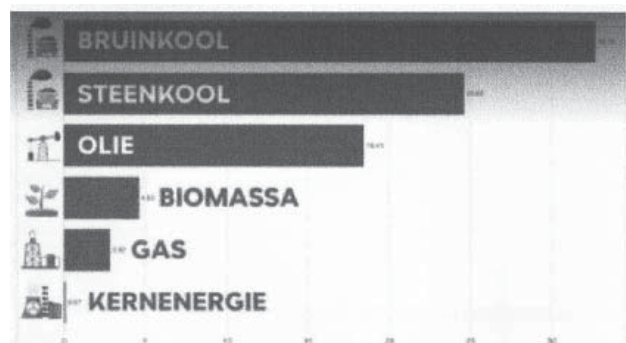
Wat mij betreft zou vanwege het geringe ruimtebeslag en de minimale CO₂ uitstoot ook kernenergie in beeld moeten blijven. Kernenergie stoot namelijk geen CO₂ uit. Bovendien produceren kerncentrales op momenten dat er stroombehoefte bestaat, hetgeen niet het geval is met zonne-energie en windenergie, die onregelmatig stroom leveren. De fluctuaties dienen met fossiel-gestookte centrales te worden glad gestreken.

Voor heel veel mensen is kernenergie echter taboe vanwege de problemen met Tsjernobyl en Fukushima, de ergste kernrampen uit de geschiedenis en dus ook de twee meest gebruikte argumenten tegen kernenergie, maar de aardbeving gevolgd door een tsunami, die de kerncentrale in Fukushima verwoestte, kostte het leven aan 19.000 mensen. Daarentegen heeft Fukushima nog slechts één le-

ven gekost wegens een overdosis straling.

Bij Tsjernobyl vielen 62 doden en lopen er volgens de WHO nog zo'n 4.000 mensen met een verhoogde kans op kanker rond. Dat is veel, maar we hebben het over de twee ernstigste

kernrampen in de geschiedenis: de één met een totaal verouderde centrale en de andere als gevolg van een natuurramp. Het blijkt dat alle andere vormen van energieopwekking veel dodelijker zijn.

Het piepkleine streepje onderaan is kernenergie. Zelfs groene stroom is dodelijker dan kernenergie. De stuwdammen voor waterkracht breken ook wel eens door. De ergste ramp daarmee was in 1975 in China. Toen verdronken 26.000 mensen en werden miljoenen mensen dakloos.

Natuurlijk is er wel nog het probleem van het kernafval.

In Nederland heeft de Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval (COVRA) de wettelijke taak om in ons land al het radioactieve afval te verzamelen, te verwerken en op te slaan. Niet alleen het radioactief afval van de kerncentrale in Borssele gaat naar COVRA, maar ook radioactief ziekenhuisafval en radioactief afval uit de procesindustrie. Dit afval wordt voor het leeuwendeel opnieuw verwerkt tot splijtstof, maar 5% van de splijtstof eindigt als hoogradioactief afval, dat wordt opgesloten in een structuur van een massieve blok glas. De kerncentrale Borssele produceert jaarlijks zeven canisters (roestvrijstalen vaten) met hoogradioactief afval. COVRA slaat het afval gedurende honderd jaar bovengronds op. In deze periode verdwijnt vanwege de halveringstijd op natuurlijke wijze een groot deel van de radioactiviteit. Het afval is na honderd

jaar veel minder schadelijk geworden. Het bevat dan nog wel enkele bestanddelen die nog duizenden jaren radioactief blijven. Deze kunnen daarom het beste in stabiele geologische aardlagen in de diepe bodem worden opgeslagen om te vervallen. De Nederlandse overheid onderzoekt hoe zo'n geologische eindberging eruit moet zien. Vast staat dat er niet iets onomkeerbaars wordt gedaan: het afval dat in de diepe bodem wordt opgeslagen zal terugneembaar zijn.

Volgens de belangrijkste scenario's in het recente rapport van het VN-klimaatpanel (IPCC) moet er meer kernenergie komen. In het meest realistische scenario zelfs 6 keer zo veel als nu het geval is. Het IPCC zegt: we moeten wel. Ondanks decennia-

lange, enorme inzet op zon en wind is het aandeel daarvan in de totale energieproductie nog steeds minimaal.

Ik vind ook dat je nucleaire energie niet kan uitsluiten. Het moet uit de taboesfeer. Wel zal er ingezet moeten worden op de ontwikkeling van nieuwe vormen van kernenergie die geen radioactief afval produceren. Wat dat betreft zijn de zogenaamde thoriumcentrales (een thoriumreactor is een kernreactor die kernsplijting van uranium -233, ter plaatse geproduceerd uit thorium, als energiebron gebruikt) hoopgevend. Aangezien met het operationeel maken van dit type centrales nog ca. 25 jaar is gemoeid, moeten we met de ontwikkeling hiervan zo snel mogelijk beginnen.'

Jaarprogramma Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal en Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen 2020

juli/augustus	Vakantie MHVS en HVMS; verenigingslokalen gesloten
12 september	Open Monumentendag (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal), thema: 'Leerm monument'
12/13 sept.	Open Monumentendag: Leerm monument – 75 jaar bevrijding (MHVS i.s.m. Dorpsraad en Oranjecomité)
oktober	Viering 40-jarig bestaan MHVS
9-11 oktober	Nationale Archeologiedagen (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
18 oktober	Herfstwandeling in samenwerking met IVN De Steilrand
24 oktober	Nacht-van-de-Nachtwandeling
november	Presentatie jaarboek (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
november	Heemkundeleden vertellen over hun passie... (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
nov./dec.	Presentatie boek van Giel Geraedts: de Soepsjtein
december	Lezing door Barbara Beckers 'Toen ging het op mars' (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
26 december	Kerstwandeling (gezamenlijke activiteit).

En verder... het programma kan nog worden aangepast, afhankelijk van de huidige richtlijnen van de overheid. Er staan (onder voorbehoud) enkele kleine excursies op het programma. Nadere publicaties op <http://www.facebook.com/Mhvs.Swalmen> en [Puiklokaal.nl](http://www.puiklokaal.nl).

Wandelingen Swalmdalgidsen en kanotochten. Deze activiteiten worden georganiseerd door Staatsbosbeheer en zijn niet gratis. Zie ook www.natuurlijkasselt.nl en voor de wandelingen met de Dorpsgidsen in Beesel, zie www.rondleidinginbeesel.nl.

Het jaarprogramma van IVN De Steilrand is te vinden op (<http://ivn.nl/afdeling/de-steilrand>).

Voor actuele meldingen over deze activiteiten volg onze agenda. Berichtgeving over aanstaande activiteiten worden ook bekend gemaakt via de digitale nieuwsbrief 'De Kleine Zeumer' (HVMS). Aanmelding daarvoor kan door een mail te sturen aan twanernst@ziggo.nl

Schenking aan de MHVS

- Oude bidprentjes geschonken door Wim Perriëns.
- Van David Koolen ontvingen wij diverse bidprentjes en het tijdschrift D-Day in Midden-Limburg, terugblik op de bevrijding (deel 2).

Wij verlieten ons vaderland

Lei Litjens

Zoals onze Reuverse en ook vele Beeselse lezers bekend zal zijn, emigreerde onze dorpsgenoot de heer Litjens met vrouw en kinderen naar Australië. Lei heeft zich bereid verklaard ons in enkele brieven hierover een en ander te vertellen, hetgeen zeker voor aspirant-emigranten zeer interessant zal zijn. Wij danken Lei hartelijk voor deze bereidwilligheid en wensen hem in zijn nieuwe vaderland een gelukkige toekomst.

Hier volgen de vierde en vijfde aflevering van zijn verhaal: 'Wij verlieten ons vaderland', uit 'Ons weekblad, 16e jaargang, september 1953'.

Deniliquin, 20 september 1953.

Eindelijk was er toch een eind gekomen aan dat lange stuk van 12 dagen en evenzovele nachten. We waren met onze tijd al 8 uur vóór op Nederland. In Melbourne zou dat 9 uur zijn.

In Fremantle, waar we nu aangekomen waren, gingen eerst die passagiers van boord met bestemming 'Fremantle'.

Velen ontmoetten aan de kade hun echtgenoten en grote kinderen, die al vooruit waren gegaan. Sommigen waren al langer dan één jaar gescheiden geweest. Het weerzien was even blij als het afscheid droevig was geweest. Nadat de ontscheping van 500 mensen afgelopen was, mochten wij ook van boord. 30 December, 's middags om 3 uur, betraden mijn vrouw, de kinderen en ik voor het eerst Australische bodem.

Om in de stad te komen moesten we een eindje lopen. Vanaf het moment dat mijn vrouw vaste grond onder de voeten had, knapte ze zienderogen op. Over het algemeen viel de stad ons tegen. Naar onze begrippen waren

de winkels en de etalages stoffig en onverzorgd. In een Katholieke kerk, waar we even binnengingen, was het juist het tegengestelde. Alles blonk en was mooi geboend. En de kerk zelf helder en schoon. Achter in de kerk stond een mooie kerstkribbe. Het deed een beetje vreemd aan, helemaal zomers gekleed het kerstkribje te bezoeken. De kinderen waren er bijna niet vandaan te krijgen.

Vanuit de kerk gingen we in een 'milkbar', waar ik voor allen een 'milkshake' bestelde. Dit is ijskoude melk waar vanille-ijs (of andere soorten) in gedaan wordt en het geheel flink door elkaar 'geschud' wordt met een daarvoor bestemd apparaat. Het was een heerlijke drank en mijn vrouw voelde zich hierna weer bijna de oude.

Het werd intussen tijd om weer naar de boot terug te keren. De winkels op de terugweg werden nog eens bekeken en de prijzen onwillekeurig vergeleken met Holland. We vonden alles duur, maar dat toetsen aan Nederland was juist verkeerd. Later zouden we begrijpen waarom. Ook dat linkse verkeer was voor ons een raar gezicht. Onze eerste indruk van Australië was niet zo daverend, maar men had ons van te voren gezegd: 'Toets Australië niet aan Fremantle'. En naderhand ontdekten we dat dit zo is.

De 5 dagen die ons nog restten tot Melbourne vlogen om. De koffers moesten weer ingepakt worden, de landingspapieren van de nodige stempels voorzien en nog veel meer bezigheden, wat veel tijd in beslag nam. Zo kwamen we dan 4 januari in Melbourne aan. Deze stad liet zich van de slechtste zijde zien: het regende dat het goot!

De volgende morgen, de dag van onze ontscheping, was het weer beter. We namen afscheid van onze 'boord'-vrienden en na veel gesjouw en gedraaf waren we met onze bagage van boord en de douane gepasseerd. Met een taxi, die ik opgesnord had, gin-

gen we naar het station. Veel kregen we van Melbourne niet te zien, het was maar een klein stukje. We waren blij en tevens doodmoe toen we uiteindelijk in de trein zaten die ons naar Daylesford zou brengen, onze voorlopige bestemming. Het was een dieseltrein, bestaande uit 2 wagons, klein maar toch comfortabel. Met een behoorlijke snelheid zagen we het Australische landschap aan ons voorbij schieten. Uitgestrekte vlakten met veel schapen en koeien was het meest wat we zagen, met hier en daar 'n plukje bomen. De dode bomen, die men hier gewoon laat staan, gaven het geheel een dorre indruk. Van de vlakke gingen we langzaam over in de heuvels en de trein had af en toe moeite om zo'n heuvel 'te nemen'.

Halfweg, 40 miles van Melbourne, stopte de trein. We waren in Woodend. Hier bleef de trein 20 minuten staan om de reizigers gelegenheid te geven in het restauratielokaal van het station iets te gebruiken. Bijna allen maakten hier gebruik van. Het viel me op dat niemand drong om in of uit de trein te komen. Ieder wachtte gemoedelijk zijn beurt af. Later zou ons dat nog veel meer opvallen, de gemoedelijkheid en kalmte die de mensen hier aan de dag leggen.

Het was al donker toen we in Daylesford aankwamen. Met een gereedstaande auto werden we naar de 'Gables' gebracht. Nadat we onze kamers aangewezen hadden gekregen, gingen we zo spoedig mogelijk naar bed. We waren allemaal doodmoe.

Tot de volgende keer, Lei.

27 september 1953.

's Morgens gingen we onze omgeving eens bekijken. Het huis 'the Gables' was tamelijk groot. We hadden twee kamers en konden gebruik maken van de keuken, een grote eetzaal en een zitkamer, die ze hier 'lounge' noemen.

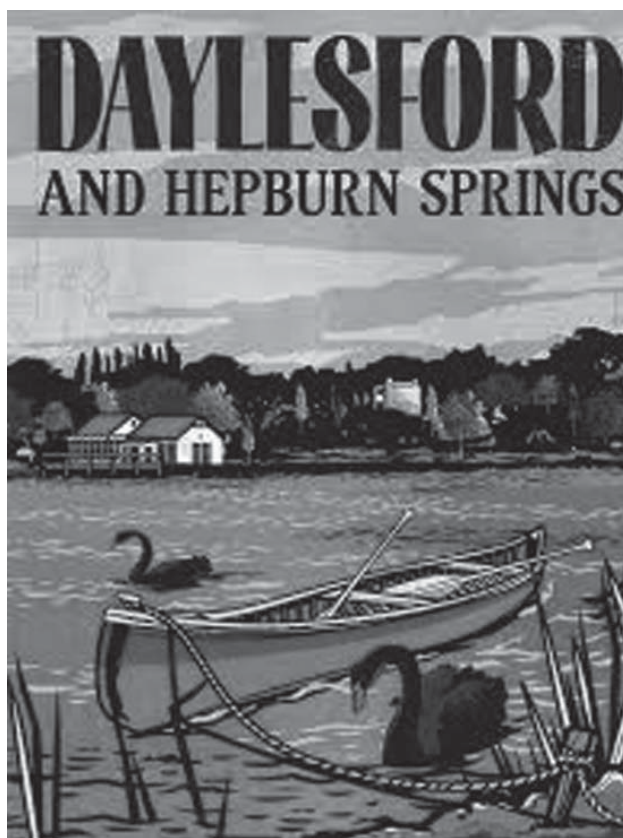
De plaats zelf lag hoog, ongeveer 800 meter boven de zee, met 3.000 inwoners en deed juist aan als een cowboystadje dat je op de film wel eens ziet. De omgeving was prachtig. Net Zuid-Limburg, maar dan veel hogere bergen. Het is dan ook een 'Holiday place' (vakantieoord).

De eerste paar dagen gingen voorbij met het in orde maken van de nodige papieren, inkopen doen enz.. Het was soms grappig hoe we die eerste tijd met handen en voeten duidelijk maakten wat we

wilden hebben. De winkeliers waren heel geduldig en hielpen ons van alle kanten. Na 4 dagen kreeg ik een tip dat in Hepburn een huis vrij was. Met de halve gegevens en mijn beetje Engels stapte ik er op af. Het resultaat was, toen ik terugkwam, dat ik een huis gehuurd had met twee slaapkamers, een keuken, gebruik van waskeuken, badkamer en een houtschuur. Helemaal gemeubileerd voor één pound en 5 shilling (dat is ongeveer f 11,50) per week! Spotgoedkoop volgens hier. 's Anderendaags gingen we al 'verhuizen'. Ik ging met de koffers voorop en kwam daarna mijn vrouw en kinderen ophalen. Geïnstalleerd waren we heel gauw en het huis beviel ons buitengewoon goed.

We woonden nu in Hepburn Springs. Ook een vakantieplaats. Prachtig gelegen tussen de bossen en heuvels. Het eerste waar we daar naar gingen kijken was een goudmijn. Deze was niet meer in gebruik omdat de opbrengst te gering was.

Bronnen, waar heerlijk fris prikkelwater zo maar uit de grond kwam, waren vlak bij ons in de buurt. Een meer, dat radio-actief was vanwege de uranium in de bodem, was een half uur van ons vandaan. De prachtigste vogels zagen we. Papegaaien leefden hier gewoon in het wild. We hoorden de 'kookaburra', dat is een vogel die schatert van het het la-

chen, juist als een mens. Alles was nieuw voor ons en we kwamen niet uitgekeken. Telkens ontdekten we iets anders. Dit alles beviel ons beter dan Fremantle. En het weer was prachtig. In Holland was ik van plan geweest om hier direct een eigen zaak te beginnen, maar door inlichtingen van mensen die het weten konden werd mij dit sterk afgeraden. Achteraf ben ik die mensen dankbaar, want het zou zeker een mislukking geworden zijn. Alles is hier heel, héél anders.

Het werd tijd dat ik eens aan een betrekking ging denken. Veertien dagen nadat we in Daylesford aangekomen waren -we woonden een week in Hepburn- was een zondag en dus naar de kerk. We moesten een bus nemen die speciaal hier reed. Lopen was te ver en te erg bergop en bergaf. De mis begon om half elf. De kerk was stampvol toen er nog geen priester te zien was. De kinderen worden hier mee naar de kerk genomen tot de kleinste toe. Niemand trekt er zich iets van aan als zo'n peuter begint te huilen of hardop te praten, wat natuurlijk nogal eens gebeurt. De kerkmeester (die ook

onze kruidenier was) stuurde ons naar boven op het koor. Waarom dat bleek later. Op een gegeven moment stonden alle mensen in de kerk rechtop en bleven zo heel eerbiedig staan tot de priester met de misdienaars aan het altaar waren. Op het koortje waar wij zaten was het erg donker en toen daar dan ook het licht aangeknipt werd konden we onze omgeving eens opnemen. We zaten links van een harmonium, waarachter een heel oud vrouwtje op 'n bankje zat, bladerend in muziekboeken. Na de preek stonden de meeste mensen, die op het koortje gezeten waren, op en schaarden zich rond het oude vrouwtje. Het waren mannen, vrouwen, meisjes en jongens. Of we nu al tegenstribbelden of niet, het vrouwtje wilde er ons ook bij hebben. Ze nam plaats achter het harmonium en zette ... 'O Sterre der Zee' in. Het bleek dat de meeste mensen die daar stonden Hollanders waren! We hebben dit lied wel vier keer in die mis gezongen. Het oude vrouwtje kreeg er de tranen van in de ogen. Of dat met de gelovigen beneden in de kerk ook het geval was weet ik niet, maar daar ik zelf niet zingen kan zal ik maar niet oordelen.

Kroniek van Swalmen, januari, februari en maart

Johanna Cox-Geraedts en Riky Simons-Julicher

Januari

Op 1 januari 2020 telt Swalmen 8740 inwoners.

Ook dit jaar organiseert de Dorpsraad Swalmen een nieuwjaarsontmoeting in café Thijs en Wilma op de eerste zondag na Nieuwjaar.

Deze maand worden er twee lezingen over duurzame energie georganiseerd door MHVS en Dorpsraad Swalmen in zaal De Mert.

Het carnavalsseizoen begint weer. Luc I (Pechtold, 39 jaar) wordt in de Kwekkertepool uitgeroepen tot 71ste Kwekkerteprijs. 'D'r geit dees daag nieks baove Boekoel' luidt zijn lijfspreuk.

Harrie I Kessels mag dit seizoen als 20ste prinselijke hoogheid de Fobmötse voorgaan met als motto: Deze bekker kënt geine wèkker.

Jordi Aelmans (42) is de 68ste prins van de Hopsjlokkers en heeft als motto 'Altied in bewaeging'.

Februari

Uit het keldersgaat van de Aartjes komt de nieuwe Vader Aar tevoorschijn: Jurre Janssen, waarmee het vorstelijk gezelschap dit jaar compleet is.

In de Swalmer optocht op 24 februari wordt het motto 'Altied in bewaeging' op veel manieren uitgebeeld. Winnaar van de Har Cox-wisseltrofee is de Zoepsjuut van de Prutsers.

Bij een inventarisatie van Stichting Das & Boom blijkt dat er ook in Asselt, Boukoul en Beesel sporen van vernieling en beschadiging van dassenburchten aanwezig zijn. De das is een beschermde diersoort; daarom heeft de stichting een verzoek tot handhaving ingediend.

Pieter en Lies Bovendeerd-Janssen van de Leenaker vieren hun 50-jarig huwelijk.

Zwembad De Bosberg kampt met een dusdanig tekort aan vrijwilligers dat het niet zeker is dat het zwembad dit seizoen open kan gaan. Er wordt huis-aan-huis een brief bezorgd. Tijdens de inloopdag voor geïnteresseerden in maart melden zich maar liefst 75 nieuwe vrijwilligers aan!

Maart

Met een eucharistieviering in de St. Lambertuskerk, een kranslegging op het kerkhof en de Liberation Tour met een dertigtal oude legervoertuigen herdenkt Swalmen op 1 maart dat het dorp 75 jaar geleden werd bevrijd.

Het tweedaagse orgelfestijn met tientallen kermisorgels in de loods van de familie Hinzen aan de Heydweg in Swalmen trekt weer heel wat liefhebbers van deze specifieke muzieksoort met de veelzijdigheid van een orkest.

Op de heetste plek in Swalmen (de doorgang tussen St. Jansplein en Dr. Crasbornplein) zijn drie bomen (Gleditsia Triacanthos Shademaster ofwel Valse Christusdoorn) in grote bakken geplaatst. Deze bomen zullen in de zomermaanden voor enige schaduw c.q. verkoeling zorgen.

Tijdens de Internationale Vrouwendag krijgt verloskundige Steffie Mooren uit Swalmen in de Donderie te Roermond de Mathilde Haan-onderscheiding uitgereikt voor het werk dat ze in 16 jaar tijd heeft verricht voor Kumi Hospital in Oeganda om daar o.a. de moeder- en kindsterfte terug te dringen.

Op het dak van de brede maatschappelijke voorziening aan de Molenweg zijn maar liefst 444 zonnepanelen geplaatst. Het initiatief voor de energiebesparende maatregel komt van de Stichting Gemeenschapshuizen Swalmen die er 1,5 ton in heeft geïnvesteerd.

Jos en Toos Kessels-Berben van het Hagelkruis zijn deze maand vijftig jaar getrouwd.

Aan de in 2003 na veel ophef aangelegde skatebaan aan de Peelveldlaan blijkt geen behoefte meer; de skate-elementen zijn vanwege de veiligheid al eerder weggehaald en komen definitief niet meer terug.

Sinds half maart houdt het coronavirus de wereld in zijn greep. Vanuit de gemeente Roermond worden initiatieven aangereikt als Belbrigade, Coronahelpers, groen-rode raamposter en Ansichtkaarten.

Papierfabriek Wepa (voorheen Van Houtum) stelt genoeg wc-papier te kunnen leveren vanwege de onverwachte extra vraag; Peeters Recycling blijft graag verzekerd van regelmatige aanvoer van oud papier.

Uit de oude doos

In deze Biejeingezeumerd een aanvulling op de VGLO-
klassenfoto van Mia Lutgens uit 1951-1952 (het jaartal
is onzeker), geplaatst in 2020-1. De namen zijn door-
gegeven door dhr. Wim Perriëns en mevr. Mien Timmer-
mans. Onze hartelijke dank hiervoor.

Leny Willeboordse uit Asselt (= vraagteken bovenste rij)
Tiny Maessen uit Boukoul (zus van Tila van Café Sora-
nus) (= vraagteken 2e rij)
Anny of Mientjes Willems (= vraagteken 1e rij, naast juf
Arets) Elly Houben is correct.

Jeugd van voetbalvereniging Reuver, foto genomen op het sportpark Bosdael aan de Parklaan in
Reuver 1965.

Staande v.l.n.r.: Harrie Geraets, Jack Gubbels, Wim Ramaekers, Jan Alen, John Peeters, Thijs
v.d.Heuvel, Frans van Lier, Frits Houwers, Koen Staaks, onbekend.

Knielend v.l.n.r.: Jan Timmermans, Henk Rothof, Frans Ottenheim, Piet Verkoelen, Wiek Teeuwen,
onbekend

Flora en fauna 27 - De Vlier

Hans Simons

Vaker gehoord in deze coronatijd: "Ik loop maar wat te flierefluiten". Flierefluiten, nieuwsgierig ging ik op zoek naar de herkomst van dat woord. In een woordenboek staat: 'Flie-re-flui-ter: naamwoord van handeling van flierefluiten met het achtervoegsel -er. De eigenlijke betekenis is vermoedelijk "iemand die op een vliertakje fluit".'

Laten we daarom de vlier wat nader bekijken. *Sambucus nigra*, de gewone vlier is een struik die vrijwel overal groeit in de buurt van bewoonde gebieden, heel zelden in oorspronkelijke natuurgebieden. Vroeger wist men: staat er vlier, dan nader je een nederzetting. De plant heeft weinig onderhoud nodig, af en toe snoeien is voldoende. In mei en juni zien we crème-witte schermbloemen, in augustus en september trossen paars-zwarte bessen. Het hout is zacht en splintert niet, gedroogd wordt het heel hard. De jonge takken hebben een kern van merg, dit kun je er met een dunner takje of een metalen staaf (breinaald) uitdrukken. Van de holle tak kun je een propeschietser of een fluit maken: een vlierfluit, flierefluit.

De bloemen hebben een zoete geur, vaak ruik je deze struik al voordat je ze ziet. Vliegen en muggen houden niet van deze geur. Daarom werden vlierstruiken vaak geplant in

In het Duits heet de vlier Holunder, afgeleid van Holda, de huisgodin die in de vlier woont. In het oud-Nederlands heet de vlier holendere of heldern. Dit vinden we terug in de plaatsnaam Hellendoorn. En ja: in het gemeentewapen van Hellendoorn staat een vlier!

de buurt van de keuken- en de staldeur. Een heel goede hygiëne-maatregel! En paarden kregen een vlierkrans om hun hoofd, dan hadden ze minder last van vliegen.

Omdat de struik ook ongevraagd in de buurt van nederzettingen opdook, werden er in de oudheid mythische en bovennatuurlijke krachten aan toegekend. Bij de Germanen woonde de bos- en huisgodin Holda in de vlier. Zij was de godin van de magie en beschermde tegen boze geesten en heksen. Ook beschermde zij mensen en dieren tegen bliksem en ziekte.

Vlierbloesemlimonade

Neem twee liter water en roer hierin de bloemetjes van 60 versgeplukte vlierbloesemschermen. Doe daar schijfjes gesneden citroen en wat citroenrasp bij en voeg wat honing toe. Hou je van zoet, doe er dan nog een paar blaadjes stevia bij.

Laat dit 24 uur intrekken, zeef het en kook het vocht ongeveer een kwartier. In een fles in de koelkast bewaren, ijskoud serveren!

De Kelten wisten dat de vlier beschermde tegen kwade geesten uit de onderwereld. Een erfenis daarvan is dat koetsiers van rouwkoetsen nog lang een vliertakje op hun hoed staken en een zweep hadden van vlierhout.

In de Middeleeuwen werd Holda vrouw Holle; zij beschermde tegen hekserij.

Al met al reden genoeg om deze struiken met respect te bekijken. En misschien ook geen wonder dat de plant veel geneeskundige toepassingen heeft. Bijvoorbeeld gekneusde bessen of bladeren helpen wondjes sneller genezen. Zowel de bloesem als de bessen ondersteunen de genezing van griep, verkoudheid en keelontsteking. Het blijkt dat het immuunsysteem versterkt wordt en ontstekingsremmend werkt. Er zijn natuurgenezers die vlierbessen of het sap daarvan inzetten bij de bestrijding van overgewicht en hoge bloeddruk.

Een kanttekening hierbij: vooral onrijpe bessen zijn licht giftig, dat gif verdwijnt bij koken van de bessen.

Komen we bij het gebruik in de keuken. Vlierbessengelei is lekker bij vlees en wild, en op de boterham. Wel wat werk om zelf te maken: omdat vlierbessen veel pitjes hebben, moeten ze na gekookt te zijn worden gezeefd door een doek. Als je nog wat sap overhebt, kun je dat inkoken tot siroop. Met koud bronwater wordt dat een sprankelende limonade. Vlierbessen gisten gemakkelijk, je kunt er ook een vruchtenwijn, of nog wat sterker drankje van maken.

Maar ook de bloesem is lekker. Je kunt deze meebakken in pannenkoekendeeg. Of er een vlierbloesembeignet mee maken, door deze te gebruiken in plaats van appel. En in een van de kaders vind je het recept van vlierbloesemlimonade.

En niet te vergeten: van verse of gedroogde vlierbloesem kun je een lekkere en gezonde thee zetten.

Vlier: een magische plant! Dus omgeven met bijgeloof. Een paar voorbeelden:

Vlierbloesem heeft voorspellende kracht. In de nacht van 21 juni hangen in Oost-Europese landen meisjes een vlierbloesem boven hun bed. In een droom zien ze dan hun toekomstige echtgenoot...

Pluk op een kerkhof een takje van een vlier. Als je het merg eruit haalt en er in de kerk doorheen kijkt zie je de heksen zitten. Maar pas op: zorg dat je uit de kerk bent voordat de klokken luiden. Anders proberen de heksen je te pakken!

Maak een zalf van het groene sap uit de bast. Strijk die op je ogen, dan kun je heksen herkennen.

Waar het woord flierefluiten toe kan leiden... Kijk ook met andere ogen naar deze zo gewone, maar bijzondere struik, die we rond ons dorp overal tegen komen. Een mooi onderdeel van onze flora!

Op zoek naar de Romeinse weg

Leo Verhart

Tussen Heerlen en Xanten loopt op de oostoever van de Maas een Romeinse weg. Aan de oostkant van Swalmen is die weg in het bos nog duidelijk te zien. Leden van de werkgroep archeologie ontdekten enige tijd geleden dat er ook een dwarsweg te zien was die richting Duitsland liep, mogelijk naar Neuss. De vraag is of dit inderdaad een weg was en zo ja of die ook Romeins was.

In de maanden augustus is met toestemming van de eigenaar van kasteel Hillenraad, Thibaud de Guerre, op een aantal zaterdagen in de kasteelbossen gegraven naar die weg. Er werd samengewerkt met het archeologische bedrijf Econsultancy uit Swalmen.

Dwars over de weg werd een 15 meter lange en een 1 meter brede sleuf met de hand uitgegraven en een deel van de grond gezeefd. Het idee was dat opbouw van de weg, met grind, door analyse van dat grind zo herkenbaar zou zijn dat de andere delen van het tracé simpelweg met boren aangetoond konden worden.

Tijdens de nationale archeologiedagen (12-13 oktober) was het profiel klaar en was de weg goed zichtbaar, maar er waren ook veel verstoringen. Uit het zeefonderzoek was gebleken dat de weg ook herkenbaar was aan de grote hoeveelheid grind, en dat er ook veel grind tussen zat dat groter is dan 5 cm. Dergelijke grote stukken komen niet in het aanwezige natuurlijke grind voor en zijn dus een belangrijke indicator voor het aantonen van de weg.

Er zijn geen vondsten die de weg dateren, maar de opbouw van de weg en dat die precies haaks aansluit op de hoofdweg Heerlen-Xanten zijn aanwijzingen voor een Romeinse oorsprong.

Tijdens de twee archeologiedagen werden bezoekers, na een kleine fietstocht waarbij ook andere archeologische verschijnselen werden bekeken, ontvangen en kregen ze uitleg in de put (uitgegraven sleuf) over de resultaten van het onderzoek. Ondertussen werden de laatste grondmonsters gezeefd.

Ook vanuit de media was er belangstelling voor onze opgraving. Op zaterdagochtend konden de luisteraars van L1 live horen waarmee wij bezig waren.

Gerichtsprotocollen Beesel-Belfeld (2)

Wim Hoezen

21-05-1696

Engel Stevens en Alert Peulen alias Janssen tegen Dirick Bongaerts. Om verdere onnodige proceskosten te voorkomen wordt verzocht dat Dirick in vollen Gerichte, voorall van straffe des menedts sal worden geïnformeert, te weeten den geen en die meenedight sweert godtalmachtigh lasteert, en hem selven daer door beroofft van alle genaede godts, dat hij de straffe en vloeck godts op hem treckt, en hem selven buijten alle godts hulpe stelt, en met siele en licham vervloecht, en geen deijl in dat rijcke godts en can hebben. Dat zou hem toch moeten afschrikken meeneed te plegen ...

19-04-1698

Jan Sijben den jongen en Trincken Gerits hebben vóór het huwelijk bij elkaar gewoond. Trincken is binnen 6 maanden ná het huwelijk, of daaromtrent, in het kinderbed gekomen. Boete: 50 gulden.
(Het kerkelijk huwelijk was te Belfeld 21-11-1697 en de doop van hun kind Anna 17-03-1698. Op beide data wordt de bruid resp. moeder Catharina Janssen genoemd).

06-10-1698

Jaek Ronck burgemeester te Tegelen klaagt over Dirick Bongarts en Nees Cruisbergh die onderstaen hebben, hunner eijgener authoriteit vuyttegraeven eenen dijck of aerden wall aen haer meulen ofte weijer des selfs dienen de tot schutsel en afdrijven des Clegers erven, ende verdrincken van de weijde daer bij naest liggende, en daer en boven, dat bij openthalt des waeter de beecke t eenemael overloope niet alleen des Cl.rs erffschap totaelijck ruineert, dan daer en boven den gemeijn nabuijrwegh waardoor alle bestiaelen en kerren moeten vaeren, dusdaenigh overhoop seijlt, dat van nu af aen daer soo sweerlijck ofte wel sonder gevaer niet en is te geraecken, behalven dat het stepken ofte voetpaet over de voors. beecke liggende geduijrichlijck onder

waeter staat tot irreparabel ongerieff en schaede soo van Clr. als andere nabuijnde.

19-10-1722

Jost Janssen heeft i.p.v. Dirick Tijssen, den welken provisionelijck het bode Ampt des Kerspels Besel hadde bedient, ende ter oorsaecke van het daegelijcx toenemen sijner haerdthoorigheijdt op heden is affgedanckt, den gewoonlijcken boden eedt afgeleijdt bij provisie voor den tijt van een jaar.

28-11-1735

Francis Nimans, Manis Boongaerts en Geurt Geulen zijn hun boekje te buiten gegaan door de gerichtsbode dusdanig te lasteren en al off hij weren eenen schinder. Schepen Cruisbergh had in zijn stal een gezonde koe die waarschijnlijk door overdadig eten, door zijn dienstmeid Joanna Quijten, op het veld gebracht werd. Daar is de koe ter aarde gevallen en heeft de gerichtsbode Conrardt Harp het mes geleend van Gisbert Janssen, de knecht van Cruisbergh, waarmee hij de koe den hals aftgesteecken heeft, 't veldt (vel) aftgedaen, geslacht ende gesauten, hetgeen alhier en in andere plaatsen dagelijks gebeurt. De lasteringen hoeft hij dan ook niet te nemen. Gisbert en Joanna bevestigen middels een verklaring hun aandeel.

25-02-1737

Jan Willem Hooghteden legt de eed als aangesteld veldschut af.

Het eenzame landhuis op de Horsterberg in Belfeld

Wim van Diepen

Veel Belfeldenaren zullen niet weten dat in de uiterste noord-oosthoek van hun dorp, diep verscholen in de bossen van het Brachterwald, een groot huis ligt. Dat huis is alleen bereikbaar via een smalle zandweg. Die toegangsweg, een holle weg naar het plateau bovenop de steilrand, heet eerst Verlengde Rietweg en verderop 2e Brachterweg.

Tussen de Tegelseweg en de steilrand, op het middenterras, lag tot ongeveer 1920 een moerassig, bijna ondoordringbaar terrein met veel beken en poelen, waar men in vroeger tijden ging jagen en vissen.

We spreken hier over het brongebied van de Aalsbeek. Begin 20e eeuw startte men hier met ontginningen. In dezelfde periode begonnen ook de klei- en zandafgravingen op het hoogterras. Zodoende kwam er steeds minder kwelwater in het middenterras terecht. Toen vervolgens ook nog zeer diepe afgravingen van bruinkool in het Duitse achterland op gang kwamen was het gedaan met het drassige karakter van dit gebied. Men kon het gaan gebruiken voor landbouw en veeteelt.

De droge, zandige bodem van het hoogterras was daarvoor echter niet zo geschikt en zodoende ging daar niemand wonen. Op 23 maart 1927 kwam hierin verandering. F.H. Gerarts, van beroep koopman en wonende aan de Venlosestraat 9 in Tegelen, vraagt vergunning voor de bouw van een landhuisje op het perceel B690 aan de Loërheide. De ar-

chitect is H. Rijven van de Roermondse straat in Venlo. Gerarts wil het huis gaan bewonen met 5 personen.

Op 10 juni 1927 wordt de gevraagde vergunning verleend op voorwaarde dat men binnen drie maanden start met de bouw en dat men zich zal houden aan de overlegde bouwtekeningen en beschrijvingen. Zeer opmerkelijk is dat de watervoorziening via een put van 22 meter diepte wordt geregeld. Ook eist de gemeente dat de afstand tussen welput en zinkput minimaal 10 meter zal bedragen. Overigens laten de tekeningen een zeer bijzonder ontwerp zien, met een gebogen dak. Dit is verder in Belfeld nog nergens toegepast.

Gerarts krijgt in november 1927 van de gemeenteraad toestemming om de gronden op 'De Horsterberg' voor de tijd van 20 jaar te pachten. Een bijzondere bepaling is dat hij de pacht elk jaar kan beëindigen. Ook krijgt hij in die maand een vergunning voor het plaatsen van een benzinemotor van 3 PK en een slijpmachine (in die tijd is er nog geen elektrische aansluiting op zijn perceel).

Lang heeft hij er kennelijk niet gewoond, want op 29-10-1929 wordt het huis via notaris Müller uit Venlo verkocht in café J. Ewals aan de Spoorstraat in Tegelen ('de Böll').

Het perceel is 68,40 groot en bij het huis hoort een tuin, boomgaard, stenen kippenhok en bouwland. Het is zelfs de vraag of F.H. Gerarts ooit zelf in het huis heeft gewoond, want op 16-11-1927 lezen we in de Nieuwe Venlose Courant dat Gerarts G.J.H. en echtgenote, tuinier van de Veldenseweg 21 in Venlo, is vertrokken naar Belfeld, Horsterberg.

En op 6 mei 1930 lezen we dat G.H. Verkoeijen (R.K.), dienstknecht is vertrokken van Schoolweg 67 in Venlo naar Belfeld C74a (dat is de Horsterberg).

Deze Gerard Verkoeijen is een broer van de vrouw van G.J.H. Gerarts. Hij komt van het Ven, het tuindersgebied van Venlo, en kennelijk is het de bedoeling dat hij mee gaat helpen op het bedrijf van zijn zwager en zijn zus. Hij vraagt al op 25 april 1930 een vergunning aan voor 'verkoop van alcoholische dranken in het pand Horsterberg C74a, kadaster B690'. Hij vermeldt dat bij hem wonen

Gerard Gerarts en Maria Verkoeijen. In mei krijgt hij vergunning voor de verkoop van 'anderen dan sterken drank'. ('Verlof A') Op 17-11-1930 lezen we echter dat G.H. Verkoeijen is teruggekeerd vanuit Belfeld naar Grote Kerkstraat 27 te Venlo. Kennelijk had het iets te maken met de gezondheid van zijn zus. Maria Gerarts Verkoeijen sterft namelijk op 17 maart 1931. Ze woont dan samen met haar man op het adres Rijksweg 24 te Belfeld.

Er wordt gezocht naar een nieuwe bewoner en op 1 juni 1931 lezen we bij de Burgerlijke Stand van Venlo dat vertrokken is van Havenkade 20 Venlo naar Belfeld 'in 't Geloo': G. Krüger met zijn gezin. Krüger is van beroep meubelmaker en hij blijkt inderdaad te wonen op de Horsterberg. Al snel vinden we een advertentie waarin hij ouders oproept om met hun kinderen naar het buitenverblijf Horsterberg bij Tegelen te komen. Hij heeft daar ook een prachtige speeltuin. Op 14-08-1936 lezen we in de Nieuwe Venloosche Courant een verhaal van de bond van Grote Gezinnen. Ze maken hun jaarlijkse uitstapje op 18 augustus met de kinderen van de leden. De kleintjes gaan naar de Horsterberg, de groteren trekken door naar de uitspanning van A. Janssen te Belfeld (dit is dus Maalbeekershöhe bij Tuuënke Janssen).

In de dertiger jaren van de vorige eeuw komen er steeds meer activiteiten in het gebied van de Horsterberg. Hekkens uit Tegelen bouwt een paar honderd meter verder, aan de 2e Brachterweg, een steenfabriek (deze fabriek wordt echter vrij snel weer gesloten. Zie het artikel van Twan Ernst in Jaarboek 1999).

De Jonge Wacht uit Steyl, de Steyler Meisjesvereniging, de Tegelse Ruiterclub en een zweefvliegclub hebben er geregeld activiteiten. De Burgerwacht legt in de buurt een schietbaan aan en tegen-

over de 'Twaalf Apostelen' aan de Tegelseweg komt een voetbalterrein. Toch besluit Krüger eind 1936 om de, zeker 's winters, eenzame Horsterberg te verlaten en zich nabij de dorpskern van Belfeld te vestigen.

In januari 1937 opent Krüger café-restaurant 'Buitenlust' aan de Rijksweg Zuid in Belfeld. Hij heeft dat café overgenomen van de vorige eigenaar en zorgt ook daar meteen voor een mooie speeltuin. We vinden in de zomer van 1937 een

zeer uitgebreid artikel van de buurtvereniging Nooitgedacht uit Venlo-Zuid die met drie grote autobussen de uitspanning van Krüger heeft bezocht. Ze zijn zeer tevreden over de ontvangst, de muziek en de speeltuin. Ze hebben er een geweldige dag gehad.

Het pand aan de Horsterweg was kennelijk sinds 1929 in handen van de familie Verkoeijen uit Venlo. We vinden namelijk een advertentie waaruit blijkt dat het pand op verzoek van de erven G.H. Verkoeijen op 3 februari 1937 verkocht zal worden in café Ewalds nabij het station van Tegelen. Het pand wordt gekocht door Sjang Geraats, de man die het jaar daarvoor op zo'n pijnlijke wijze de door hem gebouwde Mariahoef had moeten verlaten (zie vorige Biejeingezeumerd).

Vanaf toen was er geen café meer op de Horsterberg. Vol goede moed ging Sjang Geraats met zijn gezin weer aan de slag als agrariër. Reeds op 14 maart 1937 vroegen zijn kinderen een vergunning aan om het kippenhok te mogen verbouwen tot koestal. Ze ondertekenden de vergunningaanvraag met: 'eigenaars Marie, Louis, Truus Geraats 'Mariahoef' Horsterberg Belfeld'. Al op 19 maart 1937 werd deze vergunning aan de minderjarige kinderen verstrekt...

De familie Geraats had hier al die jaren een ge-

mengd bedrijf met kippen, varkens, een paard en enkele koeien. De grond werd gebruikt voor akkerbouw, tuinbouw en als weide. Het bedrijf heeft ruim zestig jaar bestaan, van 1937 tot het overlijden van Wieke (Louis) in 1998.

Als bijzonderheid kunnen we nog vermelden dat Sjang en zijn zoon Wieke in 1943 door NSB burgemeester P. van de Berg werden benoemd tot lid van de Belfeldse Bosbrandweer. Van vrijwilligheid was kennelijk geen sprake. Zij woonden in het bosgebied en dus werden ze in de oorlogsjaren aangewezen om op te treden bij brand in het uitgestrekte Brachterwald. Een voordeel was wel, dat de leden van deze bosbrandweer waren vrijgesteld van tewerkstelling in Duitsland. Sjang was overigens de commandant van dit negen leden tellende corps. Sjang Geraats heeft met zijn vrouw op de Horsterberg gewoond totdat hij het bedrijf overdroeg aan zijn zoon Louis. De twee dochters waren inmiddels getrouwd en hadden het ouderlijk huis verlaten. Sjang en zijn vrouw Margaretha brachten hun levensavond door in Beesel en ze zijn daar na hun

overlijden ook allebei begraven.

(Johannes Franciscus Geraats, weduwnaar van Margaretha Hubertina Creemers, geboren te Tegelen 08-10-1892 en overleden in Tegelen 14-08-1977).

(Margaretha Hubertina Creemers, echtgenote van Johannes Franciscus Geraats, geboren te Linne 04-05-1894 en overleden te Tegelen 26-09-1976), Louis (Wieke) is nooit getrouwd en heeft het bedrijf (in deeltijd) voortgezet tot zijn dood in 1998. Daarnaast was Wieke ook werkzaam bij de Belfeldse Gresbuisfabriek N.G.I. (Ludovicus Hendrik Johannes Franciscus Geraats, geboren te Deurne 18-11-1923 en overleden te Maastricht 31-05-1998).

Na het overlijden van Wieke is het huis door de erfgenamen Geraats verkocht. De huidige eigenaren hebben er flink aan verbouwd. Met name de stallen zijn gewijzigd in woon- en opslagruimtes.

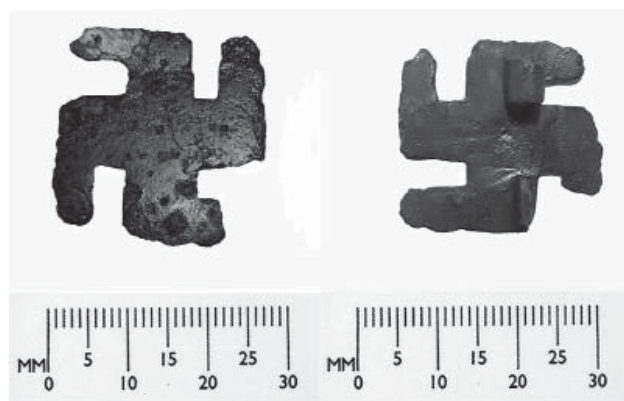
Bronnen:

Gemeentearchief Venlo, Delpher krantensite, gesprekken met Mevr. Henriëtte Bergmans-Omlou, drs. Charles van Eijk, Alexander Mommers en Cor Sijbers

Vondst van een Romeinse swastika-fibula

Wiel Luys

Soms zit het leven vol verrassingen. Zo wandelde ik onlangs op een zondagmiddag met mijn echtgenote in de mooie Beeselse natuur. Het zonnetje scheen lekker en er stond een licht briesje. Op een gegeven moment zagen wij een honderdtal meters voor ons een jongeman met een metaaldetector over een akker lopen. Mijn nieuwsgierigheid was gewekt. Ik vertelde tegen mijn echtgenote

Links de voorkant en rechts de achterkant

dat ik graag met hem even een praatje wilde maken. Zij kon intussen wel doorlopen. Immers het zou toch maar kort duren. Zou hij al iets gevonden hebben? Ik stelde mij aan hem voor en vertelde dat ik voorzitter van de archeologische werkgroep van de plaatselijke heemkundevereniging was en dat ik informatie over archeologische vondsten vastlegde om zo meer te weten te komen over de vroegere bewoning van de streek. Deze vondsten werden vervolgens beschreven en gefotografeerd. De vinder kon natuurlijk z'n vondsten behouden. Ook hoefde hij niet bang te zijn dat anderen of ikzelf vervolgens op 'zijn' terreinen gingen zoeken. Overigens heb ik niet eens een metaaldetector. Dat stelde hem gerust. Op de akker waar hij aan het lopen was, had hij nog niets gevonden. Wel vertelde hij dat hij enige tijd geleden tussen Beesel en Reuver een swastika (hakenkruis) gevonden had. Dan denk je natuurlijk in eerste instantie aan de Tweede Wereldoorlog. Hij vertelde dat die naar zijn mening toch wel ouder was. Samen maakten we een afspraak dat hij mij die vondst op een maan-

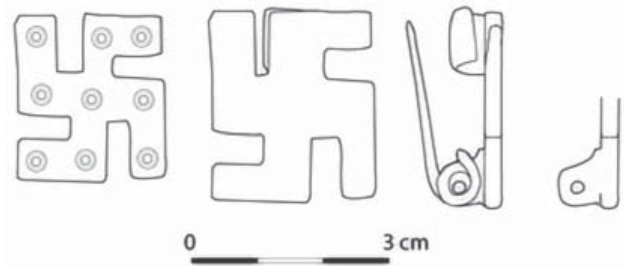
dagavond zou laten zien, zodat die beschreven kon worden. Intussen had ons gesprek zo lang geduurd dat mijn echtgenote uit het zicht verdwenen was. Gelukkig hadden we afgesproken welke route we zouden lopen, zodat we even later weer samen verder wandelden.

De volgende dag liet de vinder mij de swastika zien. Het bleek om een laat-Romeins exemplaar te gaan waarvan er nog weinig zijn gevonden.

Beschrijving: Het betreft een vrijwel complete bronzen figuurfibula in de vorm van een swastika met de afmetingen 27 x 29 mm. De fibula heeft brede naar links gedraaide plaatarmen met op de voorkant diverse corrosieputjes, maar ook enkele mooie ronde putjes. De laatste zijn overblijfsels van een puntcirkel-decoratie. Vermoedelijk is deze fibula vroeger ooit vertind geweest om deze te laten blinken als zilver. Op de achterzijde is de langs gestelde naaldhouder en de enkelvoudige naaldrust nog aanwezig. De naald zelf alsook de spiraal ontbreekt.

Opvallend aan deze fibula zijn de linksgedraaide plaatarmen. De meeste swastika-fibulae in Nederland, België (Germania Inferior) en Groot-Brittannië zijn rechtslopend. Dit in tegenstelling tot het midden-Donauegebied, zoals onder meer het vroegere Pannonië.

We kennen twee groepen swastika-fibula's. De eerste heeft smalle armen en een dwars gestelde min of meer S-vormige naaldhouder van het type 59a8. Daarvan zijn er enkele tientallen bekend. Deze dateren uit het eind van de 2de en begin 3de eeuw na Chr. In de late 4de of vroege 5de eeuw circuleerden opnieuw swastika-fibulae. Deze hebben brede plaatarmen en een kleine gesloten 'gewoon' langs gestelde naaldhouder van het type 83j. Hiervan zijn er tot nog toe maar twee exemplaren in Nederland van bekend nl. Maastricht en Gennep, en nu dus ook Beesel. Opvallend is dat al deze plaatsen aan de Maas gelegen zijn. Dit zou op een productieplaats in het Maasdal kunnen wijzen. In dit verband kunnen we denken aan de Stamelberg in Gennep. Tussen 1988 en 1990 werd hier een vroegmiddeleeuwse nederzetting uit de late vierde en begin vijfde eeuw opgegraven. De rijke metaalvondsten, het Romeinse glas en het aardewerk laten er geen twijfel over bestaan dat het een centrum van metaalproductie moet zijn geweest. Tijdens de opgravingen werden een veertigtal fibula's of fragmenten ervan teruggevonden, zoals o.a. een loden swastika met afmetingen 30 x 35 mm, maar ook een daarbij ho-

Fibula met brede armen van het type 83j. Naar Heeren & Van der Feijst 2017.

rende gietmal, waarin deze fibula vervaardigd was. Het hakenkruis, of swastika in het Sanskriet, heeft in de Westerse wereld een zeer negatieve lading, omdat de nazi's deze in de Tweede Wereldoorlog gebruikten. Het symbool is echter veel ouder. Zo gebruikten de Romeinen het veelvuldig. De Romeinen hebben het van de Grieken overgenomen. Zo kwamen op het Griekse eiland Kreta swastika-mozaïeken al rond 3.500 voor Christus voor. De Kretenzers namen het op hun beurt eeuwen daarvoor mee uit Azië waar het duizenden jaren voor Christus een gangbaar symbool was. En nu nog komt het in het hindoeïsme en boeddhisme voor. De swastika staat symbool voor geluk en gezondheid. Dat is waarschijnlijk de reden dat ze door Romeinse soldaten gedragen werden. Zo wordt de meest voorkomende swastika-fibula geassocieerd met de legioen-militairen in de militaire forten langs de Romeins rijksgrens (limes) waar ze vanaf het derde kwart van de tweede tot midden derde eeuw na Chr. werden gedragen.

Voor Beesel mogen we stellen dat deze swastika-fibula zonder meer een bijzondere vondst is. Om echter iets meer te kunnen zeggen over de context in die tijd is een stuk moeilijker. Zo zijn uit de directe omgeving van de vindplaats weliswaar meer Romeinse vondsten bekend, maar die zijn niet jonger dan uit de midden-Romeinse tijd. Omdat het een losse vondst betreft, en niet afkomstig uit een opgraving, kunnen we er verder niets over zeggen. Het kan natuurlijk ook zijn dat de drager de speld gewoon verloren heeft. Wel is het zeer waarschijnlijk dat deze niet gedragen is door een Romeinse soldaat, maar door een Frankische huursoldaat. In die tijd waren namelijk de bewoners van deze streek veelal door Rome ingehuurde Frankische huursoldaten. In ruil voor land, goederen of goud droegen ze bij aan de verdediging van het rijk. Zelf woonden ze samen met hun vrouw en kinderen in kleine dorpjes, zoals er bij opgravingen in het Maasdal enkele zijn aangetroffen.

De Swalmbode, weekblad voor Swalmen, Boukoul en Asselt

Els Janssen-van Avesaath (samenstelling)

Swalmbode jaargang 2 nr. 29, zaterdag 21 juli 1956

Bestrijding bedelarij

Het blijkt nodig nogmaals te waarschuwen tegen z.g. 'venters' met liedjes, ansichtkaarten, briefkaarten enz. Het merendeel van deze venters bestaat uit werkschuwe elementen, die gemakkelijk werk zouden kunnen vinden. Degenen, die niet door arbeid in hun onderhoud kunnen voorzien, ontvangen een of andere rente en/of ondersteuning van de sociale dienst in de plaats hunner inwoning. Heel vaak wordt de opbrengst van de 'handel', die een dekmantel moet zijn voor bedelarij besteed aan drank, snoepgoed enz. Ook het venten met galanterieën is in de meeste gevallen bedelarij, zeker indien dit geschiedt zonder vergunning van het gemeentebestuur. Dit laatste is bovendien strafbaar. Ik doe daarom nogmaals een beroep op de inwoners om bovenbedoelde personen geen hulp meer te verlenen. Wie liefdadigheid wil beoefenen, vindt hiertoe voldoende andere mogelijkheden. De burgemeester van Swalmen, Ch. Strens.

Bronvermelding: Weekblad De Swalmbode – archief M.H.V.S.

Haaj vol

In corona-tieje sjeelt laeftied amper 'n rol
ouch neet of se piekke höbs, 'ne ganze zok vol
mit geldj zin kusjes of knoevels neet te koup
weite det emes aan dich dink, sjaelt aevel 'ne houp.

Dees daag sjtaon v'r neet allein in ós gemis
en 't geveul det gezóndjheid zo kosbaar is
't vèlt neet mit, alle veursjifte nao te laeve
mer v'r doon 't same, óm ós haop door te gaeve.

Laot de mood estebleef neet zakke, leef luuj
haaj vol, zeuk de zón, iddere daag opnuuj
dink aan sjtrakkes, gezellig op bezoek bie-ein
mit die gedachte haje v'r ós sjterk en oppe bein.

Lisa Naus ®

